

Prekentekest: Matt 26,17-29

På den første dag i de usyrede brøds høytid kom disiplene til Jesus og spurte: "Hvor vil du vi skal gjøre i stand til påskemåltidet for deg?" Jesus svarte: "Gå inn i byen, til den mannen dere vet, og si til ham: Mesteren sier: Min time er nær; hos deg vil jeg holde påskemåltid med mine disipler." Disiplene gjorde som Jesus påla dem, og stelte i stand til påskemåltidet.

Da det var blitt kveld, satte han seg til bords med de tolv. Mens de spiste, sa han: "Sannelig, jeg sier dere: En av dere skal forråde meg." Da ble de meget bedrøvet, og den ene etter den andre sa til ham: "Det er vel ikke meg, Herre?" Men han svarte: "En som har dyppet i fatet sammen med meg, han skal forråde meg. Menneskesønnen går bort, som det er skrevet om ham; men ve det menneske som forråder ham! Det hadde vært bedre for det mennesket om han aldri var født." Judas, han som forrødte ham, spurte da: "Det er vel ikke meg, rabbi?" "Du har selv sagt det," svarte Jesus.

Mens de holdt måltid, tok Jesus et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: "Ta dette og ét det! Dette er mitt legeme." Og han tok en kalk, takket, gav dem og sa: "Drikk alle av den! For dette er mitt blod, paktens blod, som utøses for mange til syndenes forlatelse. Og det sier jeg dere: Fra nå av skal jeg ikke drikke av denne vintreets frukt før den dag jeg drikker den ny sammen med dere i min Fars rike."

Det fornemmes en tung, vemodig stemning over forsamlingen. Én av dem skulle forråde Jesus. Vi vet hvem det er, og fryser på ryggen med tanke på Judas' tragiske skjebne. Det var mange som kom til å svikte Jesus, men Judas forrødte ham og vendte aldri om. Derfor kunne Jesus si: "det hadde vært bedre for det mennesket om han aldri var født," og i sin yppersteprestlige bønn sier Jesus: "ingen av dem gikk fortapt, uten den ene som hørte fortapelsen til." Joh 17,12. Med disse innledende ordene skjønner vi at vi er på den arenaen der det dreier seg om frelse eller fortapelse. Påsken stod for døren.

I Jerusalem må det ha vært et yrende folkeliv når påskefesten nærmet seg. I følge en historieforteller som het Josefus, skal det på Jesu tid ha blitt slaktet 600.000 lam til påske. I Jerusalem bodde det fast ca. 100.000 mennesker, men under påskehøytiden må antallet ha vært betydelig større på grunn av den store skaren av pilegrimer.

Påske betyr forbigang, og ble første gang feiret til minne om utferden fra Egypt. Da blodet av det nyslaktede påskelammet ble strøket ut på dørkarmene i huset, da skulle blodet hindre at ulykken som skulle ramme Faraos egyptiske folk også rammet de som bodde i disse hebreerhusene. Gud gav israelsfolket pålegg om å feire påske til fastsatt tid og etter en bestemt fremgangsmåte nettopp for å minnes at Gud befridde sitt folk. Den gang ble påskelammet spist sammen med usyret brød og bitre urter. De usyrede brøds høytid har siden blitt feiret sammen med påsken.

Usyret brød

Det usyrede brødet var et bilde på renhet og hellighet, og passet inn i sammenhenger der mennesker ble innviet til å leve hellig for Gud. Motsatt var surdeigen symbol på urenhet og synd. Det er dette Paulus forutsetter kjent når han skriver i 1 Kor: "Vet dere ikke at litt surdeig syrer hele

deigen? Rens ut den gamle surdeigen, så dere kan være en ny deig! Dere er jo som usyret brød. For vårt påskelam er slaktet, Kristus. Så la oss holde høytid, ikke med gammel surdeig av ondskap og synd, men med renhets og sannhets usyrede brød." 1 Kor 5,6-8.

Dette er bakgrunnen for at vi bruker usyret brød til nattverd. Derfor er oblatene så flate; de inneholder ikke noe gjær eller surdeig. Israelsfolket skulle spise usyret brød til påskelammet for å minnes om at hele deres liv skulle være usyret, hele deres liv skulle være viet Gud, og all ondskap og urenheter skulle være bannlyst blant dem. "Rens ut den gamle surdeigen," formaner Paulus. Ransakelsen hører med; viljen til oppgjør med det som er i strid med Guds bud og Herrens formaninger. De flate oblatene minner oss om at ingenting ondt må få gjennomsyre oss som kristne.

Det er rett å prøve seg selv før en går til nattverd. Noen er redde for å gå til nattverd fordi en ikke føler seg verdig nok. Men verdig, i forhold til hvem? Det hender noen er redde for at andre skal se at der går han eller hun til nattverd, og så regner en seg kanskje ikke med til kjernen i menigheten, og en føler seg kanskje ikke "åndelig" nok i forhold til den målestokk en tror at andre har. Det er uheldig og vondt når noen føler seg utestengt på et slikt grunnlag. For det er ikke mennesker en skal vurdere verdighet i forhold til, men Gud. Men, verdig i forhold til Gud, blir ikke da også målestokken en ganske annen, strengere og enda mer skremmende?

Verdig i forhold til Gud? "Hvem tar da verdig imot dette sakrament?" spør Martin Luther i sin Lille katekisme. Ja, hvem i all verden kan det være, kan noen og enhver slutte seg til i stille undring. Er det den som har fått rensset ut all surdeigen i seg selv og mottar den usyrede Kristus-oblaten som bevis på hellighet og renhet? Nei, svarer katekismen: "verdig og vel beredt er den som har troen på disse ord: - det gis for dere, og - det utgydes for dere til syndenes forlatelse." Hva slags verdighet er nå det, når den som går til alters gjør det for å få syndenes forlatelse?

Det er mange som vet med seg selv at en er en synder. Noen få har papirer på det; rettsprotokoller og notater i politiets strafferegister. De fleste av oss har ikke det, men vet likevel et og annet ufordelaktig om seg selv. Er da nattverden for alle som innrømmer at det ikke står så godt til som Gud kunne ønske? I så fall er nattverden for størstedelen av Norges befolkning. Nei, katekismen og Bibelen gir et tilleggskriterium som er helt avgjørende. Nattverden er for den som tror på at disse nattverdordene er sanne og tar dem til seg.

Når det usyrede brødet gis til meg og jeg spiser det, og når jeg mottar vinen og drikker den, da tror jeg og tar til meg at brød og vin er Jesu legeme og blod som ble ofret da Jesus gav sitt liv på Golgata til en soning for all verdens synd. Å tro er ikke det samme som å forstå. Nattverden er et mysterium, men i dette mysteriet finnes også mye god pedagogikk. Tenk på ordene fra Jesus som blir sagt under innstiftelsen og utdelingen. Tenk på offeret som Jesus gav. Tenk på hva du spiser og drikker. Tenk på hva du tar imot og lar bli til ett med deg i din kropp. Siden du gjennom brød og vin får Jesu offer i deg, kjenner brødet i din hånd, tar det i munnen og likeså vinen, så kjenner du i fysisk forstand at dette også gjelder for deg. Verdig er den som tror Jesus på hans ord og tar imot det Gud gir av nåde.

Israelsfolket skulle spise usyret brød til påskelammet for å minnes om at hele deres liv skulle være usyret. Ved Den Hellige Ånds hjelp, er dette mer enn en påminnelse for oss. Gjennom nattverden og Åndens nærvær i våre liv, får vi også retning og drivkraft, konkret hjelp i fristelser, men også ny start når vi må bekjenne for Gud og medmennesker at ting gikk galt. Den renheten Gud krever har ikke vi i oss selv, men vi har troen på at Jesus gir oss denne renheten og helligheten og renses oss fra all synd. Nattverden er nådemiddel og sakrament, hellig handling der Gud gir oss tilgivelse for Jesus skyld og mat for det evige livet.

Ny pakt

Jesus var påskelammet de mange ofringene i den gamle pakt pekte fram mot. Evangelistene opererer med en dobbel datering av når påskemåltidet fant sted. Konkret kan det skyldes ulik praksis, praktiske hensyn eller ulik kalender. Hvordan det enn var, fikk Jesus anledning til først å innstifte nattverden i rammen av et påskemåltid, for så neste dag å dø på korset samtidig med at de øvrige påskelammene ble slaktet. Dermed har påskens dype innhold fått sin oppfyllelse. Det står skrevet: "Vårt påskelam er slakte, Kristus." 1 Kor 5,7. Som blodet av offerlammet en gang sparte hebreerne fra død og ødeleggelse i Egypt, slik skal blodet fra Jesu egen kropp redde den som tror fra den evige fortapelsen.

Nattverdsinnstiftelsen foregriper Jesu offer. Ordene "dette er mitt blod, paktens blod", taler rett inn i bibelhistorien om paktslutningen på Sinai den gang Moses fikk lovens tavler med de ti bud. Ved ofring skulle blodet alltid skilles fra offerdyret. Ved Sinai ble blodet stenket på folket, og Moses sa: "Dette er blodet som hører til den pakten Herren slutter med dere på grunnlag av alle disse ordene." 2 Mos 24,8. Da Jesus mange hundre år senere skulle si: "dette er mitt blod, paktens blod", eller slik det gjengis hos Lukas; "denne kalk er den nye pakt i mitt blod," Luk 22,20 da gav Jesus til kjenne at en ny pakt var innstiftet, en ny pakt som ikke var inngått i blod fra noe offerdyr, men i blodet fra Guds egen, kjære Sønn. Legemet og blodet skulle gi næring til nytt liv i Gud. Der lovens krav aldri kunne frelse noen mennesker, skulle nå evangeliet komme inne og frelse den som bekjenner å ha brutt Guds lov.

"Hva er nattverd?" Spør katekismen. "Det er vår Herre Jesu sanne legeme og blod under brødet og vinen, innstiftet av Kristus selv for oss kristne for at vi skal ete og drikke det." "Hva gagn er det i å ete og drikke på denne måten?" Katekismen svarer: "Det viser disse ord oss: - det gis for dere, og - det utgydes for dere til syndenes forlatelse. Ved disse ord blir det nemlig i sakramentet gitt oss syndenes forlatelse, liv og salighet. For der hvor syndenes forlatelse er, der er også liv og salighet."

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd, som var og er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet.